

SZDSZ vagy MLP?

Rózsa Péter,

a debreceni egyetem adjunktusa nem ért egyet „konkurens SZDSZ” alakításával

Újabban mind több írás taglalta egy új liberális párt létrejöttének szükségességét és parlamentbe jutásának az esélyeit. Legutóbb Szegő Péter e lap hasábjain már pártalapításra szólította föl az ország liberálisait (Hiányzik egy párt. MH, július 5.).

Véleményem szerint az MLP létrejöttét szorgalmazó szerzőknek az alapproblémát tekintve igazuk van. Kétségtelen, hogy az SZDSZ 1998-ra elvesztette választóinak a kétharmadát, s négy évvel később a maradék további 10 százalékát. A párt „beszorult” a szocialisták mellé, a kéttömbrendszerű politikai életben tartósan a szocialisták kicsiny, ám esetenként fontos szövetségeseinek számít. Az elmúlt egy-két évben több olyan helyzet adódott, amelyre markáns liberális választ lehetett volna adni, de ezzel a párt nem, vagy nem megfelelően élt. Elfogadom továbbá, hogy igenis szükség van egy, a liberális alapelveket megjelenítő pártra, mert nem igaz, hogy ezeket a két nagy már beépítette programjába.

Mindez persze nemigen lenne elégséges ahhoz, hogy a sikernek legalább halvány reményével foghassunk egy új liberális párt megalapításához. Valószínűleg Szegő Péter is így érzi, mert írásának gondolatmenetét három fő állítás köre szervezi: 1. az SZDSZ alapvetően elvesztette liberális voltát; 2. az MLP nem léphetne koalícióra egyik nagy párttal sem; 3. az MLP-nek komoly esélye lehet a parlamentbe kerülésre. Egyik állítással sem értek egyet.

Az SZDSZ-ről és a liberális értékekről Szegő Péter sommásan kijelenti, hogy „[bár] az SZDSZ önmeghatározása szerint liberális

párt, de a szabadelvű eszmeiséghez a mostani főáramlatnak kevés köze van”. Ráadásul „hiú ábránd” azt hinni, hogy a párt megreformálható, mert „belső ellenzéke” sem egységes, s „Kunczét és körét a nyeregéből kiütni lehetetlen”. Szerintem a fentiek nem elégségesek annak a bizonyítására, hogy az SZDSZ már nem tekinthető liberális pártnak.

A mértékadó személyiségek szerepét magam is fontosnak gondolom – Kis János és Hack Péter távozását komoly (az előbbiét egyenesen pótolhatatlan) veszteségnek tartom –, ám Kuncze Gábor, Magyar Bálint vagy Pető Iván liberális elkötelezettsége felől nincsenek kételyeim, noha sokszor nem értek egyet konkrét politikai lépéseikkel. Fodor Gábor, Bauer Tamás, **Eörsi István** vagy Konrád György pedig, azt hiszem, a legkényesebb ízlésű szabadelvű számára is vállalható társaság. Az SZDSZ a parlamentben szorgalmazta a sorkatonai szolgálat 2004-től történő megszüntetését, a drogtörvény módosítását, a privatizációt, az új egészségügyi törvényt, az adócsökkentést stb. Igaz lehet, hogy a párt vezetőinek megnyilvánulásai nem elég markánsak, sokszor nem látszanak ki a szocialisták mögül, több esetben rossz kompromisszumot kötöttek, ám mindez nem jelenti azt, hogy az SZDSZ elvesztette volna „szabadelvű eszmeiségét”. Szegő Péter számára rokonszenvesebb egy jobboldalibb és radikálisabb liberális párt. Ezzel nem lehet vitám, ám attól, hogy egy párt az ő szemében az ideálisnak tekintettől baloldalibb és kompromisszumkészebb, még lehet liberális eszmeiségű.

Kinyilvánított eszmeisége mellett, különösen a végletesen kettéosztott magyar politikai közéletben, egy párt szövetségi politikája a választók számára jelenthet alapvető viszonyítási pontot. Szegő Péter kijelenti, hogy a leendő MLP-nek „koalícióképtelennek” kell lennie mind az MSZP-vel, mind a Fidesszel, azaz a leendő frakciót amolyan korlátlan felelőtlenségű társaságként szeretné látni az Országgyűlésben. Ez az elegáns kívül állás azonban csak akkor valósítható meg, ha akár a jobb-, akár

a baloldal az MLP nélkül is többségbe kerül. Azt hiszem, nem szorul bővebb bizonyításra, hogy az a párt, amely patthelyzetben nem lenne hajlandó vállalni a közös kormányzást egyik oldallal sem, mert „koalícióképtelennek” definiálta magát, rövid úton komolytalanná válnék a választók szemében, s parlamenti léte a következő (ebben az esetben előrehozott) választásokig tartana.

Ahhoz, hogy a koalícióképtelenség a gyakorlatban egyáltalán szóba kerüljön, a leendő MLP-nek be kellene kerülnie a parlamentbe, Szegő Péternek tehát be kell bizonyítania, hogy erre komoly, de legalábbis reális esély van. Az a kiindulópontja, hogy 1. a választók mintegy 15 százaléka liberális; 2. az SZDSZ-től elpártoltak nagy része (kb. félmillió, ha jól értettem) „csak kínjában szavazott a Fideszre”; 3. „biztos”, hogy 2006-ban hatmilliónál kevesebben vesznek részt a választásokon. A szerző arra a következtetésre jut, hogy az MLP „300 000 szavazónál mindenképpen többet nyerhet meg”, tehát a parlamentbe jutás nem reménytelen. A harmadik pontot el lehet fogadni, ám a másik kettővel kapcsolatban komoly fönntartásaim vannak. A közvélemény-kutatási adatok alapján csupán arra lehet következtetni, hogy a választók legfeljebb 15 százaléka az, amelyek egyáltalán fogékony a liberális eszmeiségre, azaz potenciálisan liberális szavazó lehet (feltételes mód!!!), másképpen ez az érték egy liberális párt szavazótáborának elvi felső korlátja. Ezt az értéket az SZDSZ 1994-ben (még „bűnbe esése” előtt!) is alig néhány százalékkal lépte túl. E félreértés miatt nemigen áll meg a szerző második feltétele sem: aligha hihető ugyanis, hogy alapvetően liberális szavazók százezrei az Orbán-kormány négyéves regnálása után akár „kínjukban” is Fidesz-szavazók maradtak volna. Ráadásul egy új párt fölépítése igen nehéz, s a magyar választási rendszer (s talán a választói attitűd is) a kéttömbrendszer kialakulását és fennmaradását segíti elő. Arról nem is beszélve, hogy a választók döntő többsége (érthetően) megtartani vagy leváltani

akar, s egy magát eleve koalícióképtelennek deklaráló párt csupán a politikai rendszertől megcsömörlöttek egy részének szavazatára számíthat. Erős kétségeim vannak, hogy mindezek figyelembevételével az MLP képes lenne az ötszázalékos küszöb átlépésére.

Szegő Péter úgy gondolja, hogy „az MLP-nek nem lehet célja az SZDSZ-t kiejteni a parlamentből.” Egyfelől úgy kalkulál, hogy a két párt együtt is bejuthat a parlamentbe, másfelől azzal nyugtatja magát, „ha a dolgok az SZDSZ-ben a jelen irányban mennek tovább, 2006-ban közös listája lesz az MSZP-vel”. Az első változat nem több önámításnál. Az MLP – akarva-akaratlanul, bevallottan vagy mismásolva – elsősorban az SZDSZ konkurense lenne, a párt saját differencia specificáját alapvetően az SZDSZ-szel szemben határozhatja meg. Az MLP színre lépése az SZDSZ parlamentbe jutásának az esélyét a minimumra csökkentené, anélkül hogy az új pártnak számottevő esélye nyílne az ötszázalékos küszöb elérésére. A liberális szavazóknak rövid ideig két pártjuk lenne, de a választások után alighanem egy sem maradna. Szegő az SZDSZ-MSZP közös listát szinte kész tényként kezeli, s erre jó oka van: ez lényegében a párt megszűnését jelentené, s ebben az esetben a liberális szavazók számottevő hányada fordítana hátat a pártnak, s egy részük valóban az MLP-nél köthetne ki. Úgy gondolom azonban (noha bizonyítani nem tudom), hogy az MLP-nek még ez sem lenne elég ahhoz, hogy bekerüljön az Országgyűlésbe.

Az SZDSZ és az elkötelezett liberális közvélemény kettős kötésben van. Utóbbi politikai értékrendjét csak az SZDSZ jelenítheti meg, ám annak hathatós támogatása nélkül a párt 2006-ra reménytelen helyzetbe kerülhet. A választások óta az SZDSZ-t és néhány vezető politikusát liberális oldalról több kritika érte, ám a válasz vagy hallgatás, vagy a kellemetlenkedők kiszorítása volt (lásd Bauer-ügy). E gyakorlat folytatása a liberális tábor szakadásához s egy új párt megalapításához vezethet. Ez egyik félnek sem lehet érdeke.

A liberális szavazóknak rövid ideig két pártjuk lenne, de a választások után alighanem egy sem maradna.